

SZENT ATANÁZ GÖR. KAT. HITUDOMÁNYI FŐISKOLA
INSTITUTUM SANCTO ATHANASIO NOMINATUM

ATHANASIANA

57

Nyíregyháza
2024

ATHANASIANA

a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola folyóirata

Főszerkesztő:
Véghseő Tamás

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dobos András, Görfföl Tibor, Pauwlik Zsuzsa Orsika, Németh István,
Földvári Katalin, Szegvári Zoltán

A folyóirat Tudományos Tanácsadó Testületének tagjai:

S.E.R. Dr. Orosz Atanáz, megyéspüspök, Miskolci Egyházmegye
S.E.R. Dr. Martos Balázs Levente, segédpüspök, rektor, Központi Papnevelő Intézet,
Prof. Baán István, professor emeritus, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
Prof. Dolhai Lajos, rektor, Egri Hittudományi Főiskola
Prof. Kustár Zoltán, tanszékvezető egyetemi tanár, Debreceni Református Hittudományi
Egyetem, Öszövetségi Tanszék
Prof. Thomas Mark Németh, tanszékvezető egyetemi tanár, Bécsi Egyetem, Teológiai Kar,
Történeti Teológiai Intézet
Prof. Puskás Attila, tanszékvezető egyetemi tanár, Pázmány Péter Katolikus Egyetem,
Hittudományi Kar
Prof. Em. Szentmártoni Mihály SJ, professor emeritus, Pontificia Università Gregoriana
Prof. Várnai Jakab, tudományos munkatárs, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

A szerkesztőség címe:

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
H 4400 Nyíregyháza
Bethlen G. u. 13–19.
Tel./Fax: +36/42/597-600
www.szentatanaz.hu/ / athanasiana.kiadvanyok@szentatanaz.hu

Postacím:

H-4401 Nyíregyháza, Pf. 303.

Felelős kiadó:

dr. Odrobina László mb. rektor

© Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, 2024

ISSN 1219-9915

Megrendelhető a fenti címek bármelyikén
Az egyes számok ára: 1.000 Ft

SCHMERCZ ISTVÁN

Tanulók hittanra irányuló attitűdjének vizsgálata

TARTALOM: 1. A szociális attitűd; 2. A vizsgálat; 3. A minta; 4. Az eredmények; 5. Javaslatok a tanulók számára a hittanra irányuló pozitív attitűdjének erősítésére; 6. Zárzó.

Abstract:

Attitudes towards religion can be influenced by religious education, personal experience, cultural influences and scientific knowledge. This attitude is not static, but can change over time and depending on circumstances. In this study, we seek to answer the question of the characteristics of attitudes towards religious learning in school-age children. We consider it important to investigate this subject, because it may help to improve the effectiveness of religious education. In the lessons, pupils can learn about the complexity of the relationship with God and the most important means of living the Christian faith. Through their learning, they can understand God's eternal messages, which can motivate them to become religious or to deepen their faith and become more mentally balanced. We do this by using the tools of social psychology, especially attitudinal analysis. Our aim is to use the results to provide ideas for more effective religious education.

1. A szociális attitűd

Az attitűd a szociálpszichológia központi fogalma, mivel az egyén attitűdjeinek rendszere a viselkedést befolyásolja, így az attitűdök a viselkedés előrejelzőként szolgálhatnak, illetve az attitűdök megváltoztatása értelmes kiindulópontnak látszik a viselkedés megváltoztatásához. Az attitűd szó latin eredetű, az „aptus” -ből származik, több jelentése van: jelenti egyrészt az alkalmasságot, a megfelelőséget, másrészt pedig az akcióra való készség szubjektív mentális állapotát. Mivel az attitűd mindig valamilyen tárgy felé irányul, úgy határozható meg, mint „az egyének valamilyen értékre irányuló lelkiállapota”. Az értékek általában szociális természetűek, vagyis szocializált embereknél a közfigyelem tárgyai.¹

G. W. Allport megfogalmazásában: Az attitűd tapasztalat révén szerveződött mentális és idegi készenléti állapot, amely dinamikus vagy irányító hatást gyakorol az egyén reagálására mindazon tárgyak és helyzetek irányában, amelyekre az attitűd vonatkozik. Az általános attitűd fogalma mellett a szociális attitűd egy speciális területet jelent, melynek sajátossága az, hogy az emberi kapcsolatban szerveződik, nem a nyílt viselkedés, hanem annak élményháttere. Szabályozza a szociális valóság megismerését és irányt szab a viselkedésnek. Ebbe a kategóriába tartoznak a hittanra irányuló attitűdök is.

---

1 Rozgonyi Tiborné Váradi Éva (2002): *A szociális attitűd*, in: Schmerczt István (szerk.): *Pedagógiai szociálpszichológia. Élmény'94 Bt. Nyíregyháza.*

Rosenberg és Howland az attitűdöknek három komponensét különbözteti meg:²

- Az affektív vagy érzelmi összetevő itt a hittannal kapcsolatos érzelmeket jelent. Ezek a szimpatikus idegrendszeri válaszok, az érzelmek szóbeli és nemverbális kifejezésesei, lehetnek pozitívok, negatívok vagy ambivalensek is.
- A kognitív komponense a hittan tárgyjal kapcsolatos tudást, ismereteket tartalmazza. Perceptuális válaszok, hiedelmek, szóbeli megnyilatkozások – az a tudás, amit az órai munkák során elsajátított a diák. Ez szorosan a tananyaghoz kapcsolódik, szubjektíven ezt a tanuló érvényes és objektív tudásként éli meg. Az ismeretek értékekhez kapcsolódnak, így jelentik a viselkedés motivációs bázisát, magukkal hordozva az értékekhez kapcsolható érzelmi viszonyt is, amely az affektív komponensben jelenik meg elsősorban.
- A konatív a hittanhoz (tágabb értelmében a valláshoz) kapcsolható viselkedési repertoárra ad jelzést. Ide tartozik a nyílt viselkedés és az arra utaló szóbeli megnyilatkozások is. Az attitűdkutatás tapasztalatai azt jelzik viszont, hogy egy személy verbális beszámolója az attitűdjéről gyenge korrelációt mutat az attitűdtárggyal kapcsolatos valóságos viselkedésével.³

2. A vizsgálat

A hittanra irányuló attitűd egy elméleti fogalom, amely közvetlenül nem mérhető. Feltévesünk: ez az attitűd mérhető a tanulóknak az attitűdtárggyról alkotott véleményével, hiedelmével – ez az indirekt technika, melyet alkalmaztunk.

Egy 33 itemből álló összegző kérdőívet használtunk, mellyel a tanulók reakcióit mértük. Minden kérdéshez tartozik egy ötfokozatú (Likert-típusú) skála, melynek segítségével ki tudják fejezni az állításokkal kapcsolatos egyetértésüket vagy elutasításukat és annak mértékét is. Az itemek összeállításánál során arra törekedtünk, hogy azok a hittannal kapcsolatos fontos információkat tartalmazzanak (relevancia).

A kérdőív tartalmazott önismeretre vonatkozó kérdéseket is. Bár az attitűd és az önismeret két különböző fogalom, de kapcsolódnak egymáshoz, ez a kapcsolat viszont nem egyértelmű. Néhány elmélet arról ír, hogy az attitűd befolyásolhatja az önismeretet. Például a pozitív attitűdök segíthetnek abban, hogy jobban elfogadjuk önmagunkat és másokat és ugyanakkor célmotivációs hatásuk is lehet. A negatív előjelű attitűdök viszont ronthatják az önismeretet, mert kritizáljuk magunkat vagy másokat és így elkerüljük a változást.⁴ Ugyanakkor az önismeret is befolyásolja az attitűdöt.⁵

---

2 Rosenberg, Milton James. and Howland, Carl Iver (1960): Cognitive, affective, and behavioral components of attitudes, in: C. I. Howland and M. J. Rosenberg (eds): *Attitude Organization and Change*, New Haven: Yale University Press

3 Lásd: La Pièrre kísérlete 1934-ben. LaPièrre, Richard Tracy (1936): Type-rationalization of group antipathy. *Social Forces*, 15, Oxford, 232-237.

4 <https://www.egyenisegepites.hu> Letöltés: 2023.09.14.

5 <https://mindsetpszichologia.hu/onismeret-negy-lepesben> Letöltés: 2023.09.14.

3. A minta

A régióból véletlenszerűen négy iskolát választottunk ki a vizsgálathoz. Ezek:

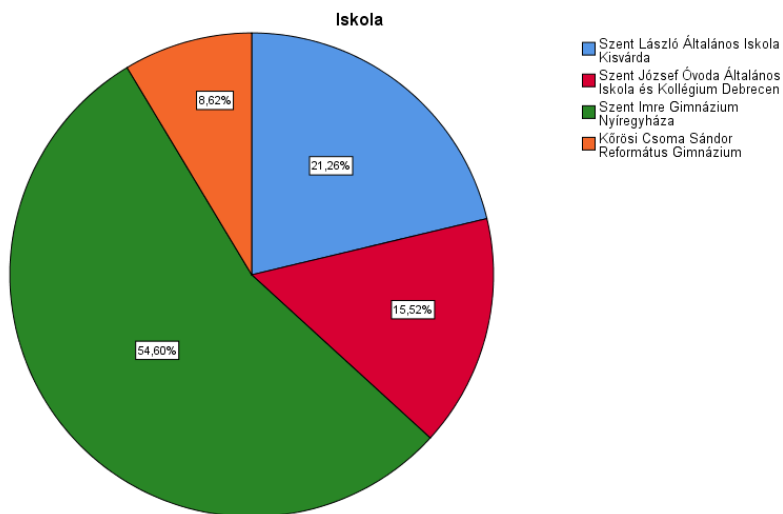
Szent László Általános Iskola Kisvárdra

Szent József Óvoda Általános Iskola és Kollégium Debrecen

Szent Imre Gimnázium Nyíregyháza

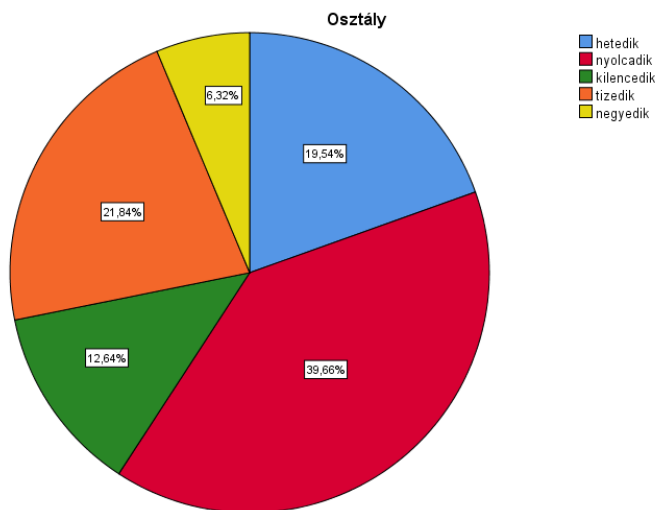
Kőrösi Csoma Sándor Református Gimnázium

Az intézményekben azokkal a tanulókkal töltöttük ki a kérdőívet, akik katolikus hitoktatásban vesznek részt. Így a minta összetétele a következőképpen alakult:

1. ábra: A minta összetétele

A részt vevő tanulók osztályonkénti megoszlását mutatja az ábra:

2. ábra: A kérdőívet kitöltő tanulók aránya

A megkérdezett tanulók 92 százaléka római katolikus és 8 százalékuk pedig görögkatolikus vallású.

A minta, bár az iskolák véletlenszerűen lettek kiválasztva a kutatás szempontjából nem tekinthető reprezentatívnak, így a megállapítások tendenciákat tükröznek.

4. Az eredmények

4.1. Adatredukció

A kérdőív 33 állítást tartalmazott. Ez túl sok változó ahhoz, hogy átláthatóan értelmezni tudjuk. Ezért a faktoranalízist felhasználva 11 látens változóba, ún. faktorba sűrítettük össze a válaszokat. Az adatbázis alkalmas a faktoranalízisre, mivel a korrelációs mátrix közepesen erős korrelációkat mutat. A Kaiser-Meyer-Olkin mutató értéke 0,742 – ez azt jelenti, hogy a változók a *megfelelő* szinten alkalmasak a faktoranalízisre.

Az eljárások közül a főkomponens analízist használtuk. Az 1-nél sajátértékkel rendelkező 11 faktort hoztunk létre, ez azt jelenti, hogy a látens változók a teljes variancia 65,4%-át magyarázzák, ami a kutatásunk szempontjából elfogadható információvesztés. A faktorok egyrészt a változók olyan lineáris kombinációi, melyeknek a szórása maximális, másrészt egymással korrelálatlanok. Rotációt alkalmaztunk: 28 interakció során konvergáltak az adatok. A varimax eljárást Kaiser-normalizációval használtuk.

4.2. A faktorok értelmezése

A következőkben az állítások mellett a faktorsúlyokat tüntettük fel, melyek azt mutatják, hogy az egyes itemek milyen mértékben vesznek részt az adott faktor kialakításában.

1. faktor: kognitív elfogadás

<i>Állítások</i>	<i>Faktorsúlyok</i>
Érdekelnek a vallásos emberek	0,807
Úgy érzem, hogy számomra fontos a hittan tanulása	0,745
A szüleim fontosnak tartják, hogy hittant tanuljak	0,712
A hittan tanulása fejleszti gondolkodásomat	0,696
Amennyiben jól megtanulom a hittant, több lehetőségem lesz az életben	0,686
Szabadidőmben szívesen veszek részt templomi munkában	0,681
A továbbtanulásnál hasznomra lehet, ha hittanból érettségizek	0,649
Úgy érzem, hogy jó érzékem van a hittan tanulásához	0,546

Ez a faktor annak az elfogadását tükrözi, hogy a vallás egy olyan emberi jelenség, amely sokféle módon befolyásolja az egyének és a közösségek életét. A vallás tanulmányozása segíthet megérteni a különböző kultúrákat, történelmi eseményeket, erkölcsi értékeket és személyes hiteket. A hittan tanulása pedig egy olyan lehetőség, amely által a tanuló elmélyítheti a saját vallásához való kapcsolatát. A hittanból való érettségizés például előnyt jelenthet bizonyos felsőoktatási intézményeknél és szakoknál, mint például a teológia, a filozófia, a pedagógia, a pszichológia, a szociológia vagy a művészet. Így a válaszadók elfogadják, hogy a hittan tanulása sok előnnyel járhat számukra, ha fontosnak tartják a vallást és szeretnének többet megtudni róla. Amennyiben szabadidejükben részt vesznek templomi munkában, akkor még jobban elmélyülhetnek a vallásos közösségekben és gyakorolhatják a hitüket.

2. faktor: kognitív képességek

<i>Állítások</i>	<i>Faktorsúlyok</i>
Képes vagyok egy problémával kitartóan foglalkozni	0,741
Jó a memóriám	0,726
Jól tudok összpontosítani	0,648
Jó megfigyelő vagyok	0,566
Kíváncsi vagyok	0,517

Itt pozitív tulajdonságokat fogalmaztunk meg, melynek mértékét egyénenként a skálán bejelölt szám mutatja. A problémával való kitartó foglalkozás, a jó memória, az összpontosítás, a megfigyelőképesség és a kíváncsiság mind olyan személyiségtulajdonságok, amelyek segíthetnek a sikereres tanulásban és fejlődésben. Ezek a képességek nemcsak az iskolai teljesítményt javíthatják, hanem az élet más területein is hasznosak lehetnek.

3. faktor: teljesítménymotiváció

<i>Állítások</i>	<i>Faktorsúlyok</i>
Zavar, ha feladataimat félbe kell szakítanom	0,694
Szeretek jól teljesíteni az iskolában	0,679
Ha valamit elvállalok, azt igyekszem a legjobban teljesíteni	0,626
A hittan tanulásánál fontos, hogy sok ismeretet sajátítsak el	0,497

Ez a faktor elsősorban a feladatok iránti elköteleződésre utal. A feladatvégzést sokszor félbe kell szakítani, ha valami fontosabb vagy sürgősebb dolog történik, ami megköveteli a koncentrált figyelmet. A jól teljesítés az iskolában egy nagyon jó cél, amire érdemes törekedni. Ez azonban nemcsak a jegyeken múlik, hanem azon is, hogy mennyire érti meg és tudja alkalmazni az ismereteit a tanuló. A jó teljesítéshez nem elég csak bemagolni a tananyagot, hanem meg kell érteni, össze kell kötni a korábban tanultakkal és kritikusan kell értékelni. A jó teljesítés feltétele még a motiváció, a kitartás, az önkontroll és az önbizalom is. Ha valaki valamit elvállal, akkor nagyon fontos, hogy a legjobban teljesítse. Ez mutatja a felelősségteljeséget és a megbízhatóságot.

4. faktor: kollaboráció

<i>Állítások</i>	<i>Faktorsúlyok</i>
Az órán, ha csoportban dolgozunk, bátrabban szólalok meg	0,751
Szeretem a vicceket	0,592
Úgy érzem, hogy a hittan tanárom kedvel engem	0,428
Fontos, hogy akkor is megszólaljak a hittan órán, ha nem tökéletes a tudásom	0,368

Az órán, ha csoportban dolgoznak, bátrabban szólalnak meg, ez egy nagyon jó tulajdonság, amely segíthet abban, hogy jobban kifejezzék magukat, megosszák a véleményüket és együttműködjenek másokkal. Jó tulajdonság a humor kedvelése, amely segíthet abban, hogy vidámabbak és optimistábbak legyenek a tanulók, oldódjon a stressz és erősödjenek a társas kapcsolatok. A vicceket nemcsak maguk szórakoztatására, hanem mások megnevettetésére és felvidítésére is lehet használni. „Úgy érzem, hogy a hittan tanárom kedvel engem”, ez egy nagyon jó érzés, amely segíthet abban, hogy jobban motivált és magabiztos legyen a tanuló az órán. Fontos, hogy akkor is megszólaljon a hittan órán, ha nem tökéletes a tudása – ez segíthet abban, hogy jobban tanuljon a gyerek. A hittan órán nem kell félni attól, hogy hibázik, vagy nem tud valamit. Ezeken az órákon nem az a lényeg, hogy mindent tudjanak vagy mindig jól válaszoljanak a diákok, hanem az, hogy részt vegyenek a beszélgetésben, tegyenek fel kérdéseket és ki tudják fejteni gondolataikat.

5. faktor: tanulásmódszertan

<i>Állítások</i>	<i>Faktorsúlyok</i>
Ahhoz, hogy megértsem a Bibliát, ismernem kell a történelmet	0,742
Amikor vallási témájú filmeket nézek erősödik a hitem	0,526
Ahhoz, hogy jól elsajátítsam a vallási ismereteket, sokat kell önállóan tanulnom	0,404

A Bibliát megérteni nem mindig könnyű, hiszen egy nagyon régi és gazdag könyv. A megértéséhez azonban nem elég csak elolvasni, hanem meg kell érteni az összefüggéseit, a jelentését és az alkalmazását is. Ehhez hasznos lehet ismerni a történelmet, hiszen a Biblia sok történelmi eseményre utal vagy számol be róla. A történelmi ismeretek segíthetnek abban, hogy jobban átlátsuk a Biblia körülményeit, hátterét és hatását. A megértéshez szükség van még a teológiai, irodalmi, kulturális és spirituális ismeretekre is. Amikor vallási témájú filmeket néznek a tanulók, erősödhet a hitük és ez egy nagyon szép élmény, amely segíthet abban, hogy jobban átéljék és megéljék a vallásukat. A vallási filmek sokféle módon mutathatják be a vallást, például történeteken, szimbólumokon, zenén vagy képeken keresztül. Ezek a filmek segíthetnek abban, hogy jobban beleéljék magukat a szereplők helyzetébe, megismerjék a vallásos értékeket és példaképeket is mutathatnak. A vallási filmek azonban nem mindig felelnek meg teljesen a valóságnak vagy a hagyományoknak, ezért fontos őket kritikusan nézni és összevetni a saját tudással és tapasztalataikkal. Ahhoz, hogy a diák jól elsajátítsa a vallási ismereteket, sokat kell otthon önállóan tanulni, mert ez segíthet abban, hogy jobban felkészüljön az órákra és az esetleges vizsgákra. Az otthoni önálló tanulás azonban nem jelenti azt, hogy teljesen egyedül kell tanulni.

6. faktor: internet hatása

<i>Állítások</i>	<i>Faktorsúlyok</i>
A számítógép és az internet sokat segít nekem a vallás megismerésében	0,727
Több szorgalom és nagyobb akarat erő kellene ahhoz, hogy sikeresebb legyek	-0,464

A számítógép és az internet sokat segíthet a vallás megismerésében. Ezek hasznos eszközök lehetnek a vallási tanulásban, hiszen segítségével hozzáférhetnek a diákok sokféle forráshoz, információhoz, multimédiás tartalomhoz és interaktív feladathoz. A számítógép és az internet segítségével nemcsak olvashatnak a vallásról, hanem hallgathatnak és nézhetnek multimédiás anyagokat, beszélgethetnek vagy játszhatnak is. Ezen a módon nemcsak egyedül lehet tanulni a vallásról, hanem lehet csatlakozni más vallási közösségekhez, csoportokhoz vagy fórumokhoz is. A számítógép és az internet használata azonban nem jelenti azt, hogy minden, ami található, az igaz vagy megbízható lenne. Így a használat során fontos, kritikus szemlélet: ellenőrizni kell a forrásokat, a szerzőket, a dátumokat és a tényeket. A multimédiás eszközök használata során fontos, hogy ne felejtse

el a hagyományos tanulási módszereket sem, mint például az olvasást, a jegyzetelést, az ismétlést vagy a gyakorlást. Ügyelni kell arra is, hogy ne legyenek függők vagy elszigeteltek, meg tudják tartani az egyensúlyt a virtuális és a valós világ között. A több szorgalom és nagyobb akaratérő elutasítása mögött az is állhat, hogy ezek a tulajdonságok nem mindig könnyen kialakíthatók vagy fenntarthatók, hiszen sok tényező befolyásolhatja őket, mint például a motiváció, a hangulat, a környezet vagy a stressz. A szorgalom és az akaratérő fejlesztéséhez nem elég csak akarnia vagy erőlködni a tanulónak, hanem meg kell találni azt a módszert vagy stratégiát, ami az ő esetében a legjobban működik.

7. faktor: introvertált beállítódás

<i>Állítások</i>	<i>Faktorsúlyok</i>
A hittan óra ritkán ad számomra sikerélményt	0,795
Szívesen dolgozok egyedül is	0,432

A hittan óra egy olyan lehetőség, amely által megismerheti a diák a vallását, fejlesztheti a gondolkodásmódját és elmélyítheti a hitét. A hittan óra során nem kell attól tartani, hogy nem tud valamit vagy rosszul válaszol, hanem inkább meg kell próbálni élvezni a tanulást és a beszélgetést. A hittan óra során fontos, hogy ne hasonlítsa magát másokhoz, hanem inkább önmagához viszonyítson, és fogadja el saját eredményeit és fejlődését. Az egyedül végzett munkánál lényeges, hogy legyen a tanulónak egy terve vagy célja, amit el akar érni, és ilyenkor fontos a haladás rendszeres önellenőrzése is.

8. faktor: himnuszok kedvelése

<i>Állítás</i>	<i>Faktorsúly</i>
Nem feltétlenül kedvelem a vallásos himnuszokat	-0,724

A vallásos himnuszok olyan énekek, amelyek Istent vagy más isteni hatalmakat dicsőítenek és hozzájuk segítségért fohászkodnak. A vallásos himnuszok a vallási költészet egyik legrégebbi műfaja, amely az ősi kultúrákban mindenhol fellelhető. A magyar nyelvű vallásos himnuszok közül az egyik legrégebbi Szent Bernát himnusza. Ebben a himnuszban Szent Bernát, a ciszterci rend alapítója, dicséri Isten nagyságát és irgalmát, és kéri, hogy vezesse és óvja őt az élet útján. A magyar nyelvű vallásos himnuszok közül az egyik legismertebb a Boldogasszony Anyánk, amely a katolikus magyarság néphimnusza volt. Ebben a himnuszban Máriát, Jézus anyja dicsőítik és hozzá fordulnak segítségért. Ezek közé sorolhatjuk sorolhatjuk a Himnuszt is. Ebben Kölcsey Ferenc költő megfogalmazza a magyar nép történelmi szenvedéseit és reményeit, és kéri Istent, hogy áldja meg a magyart.

9. faktor: osztályzat és okosság

<i>Állítás</i>	<i>Faktorsúly</i>
Attól, hogy jó jegyeim vannak hittanból, nem feltétlenül leszek okosabb	0,729

A hittan jegyek azt mutatják, hogy mennyire tudja a tanuló a vallási tananyagot, és mennyire teljesíti a hittan tantervi követelményeit. A hittan jegyek azonban nem feltétlenül tükrözik azt, hogy mennyire érti meg és alkalmazza a vallási ismereteit, és az mennyire fejleszti a gondolkodását. A hittan jegyek tehát nem egyenlőek az okossággal, hanem csak egy részét képezik annak. Az okosság egy olyan képesség, amely segít abban, hogy jól tudjon dönteni, problémákat oldjon meg, tanuljon új dolgokat és tudjon alkalmazkodni a változó körülményekhez. Az okosság nem csak az iskolai tudásból vagy a jegyekből áll, hanem sok más tényezőtől is, mint például az élettapasztalat, az érdeklődés, a kreativitás, az intuíció vagy az érzelmi intelligencia. Az okosság nem egy adottság, amit vagy megkaphatunk vagy nem, hanem egy fejleszhető képesség, amit gyakorlással, kihívással és nyitottsággal növelhetünk.

10. faktor: értelmes kockázatvállalás

<i>Állítások</i>	<i>Faktorsúlyok</i>
Szívesen kockáztatok	0,644
Hamar észreveszem a szabályszerűséget és a logikai kapcsolatot	0,631

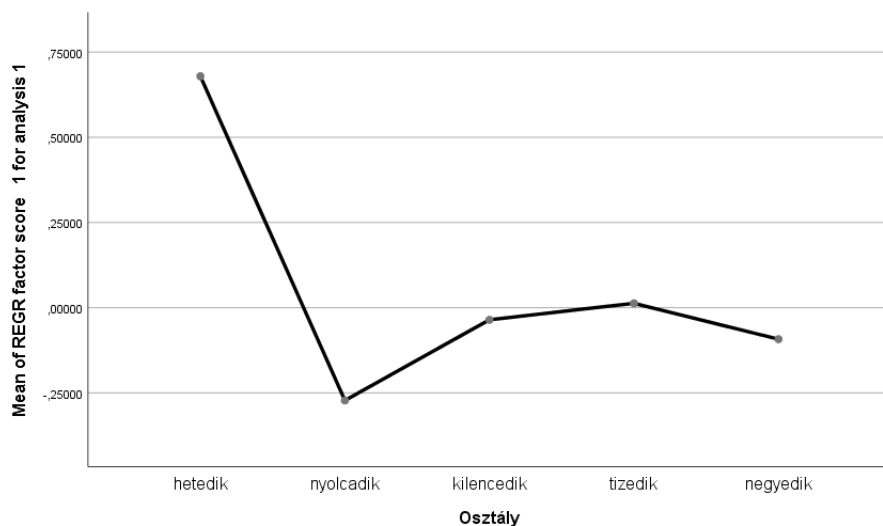
A kockázatvállalás egy olyan tulajdonság, amely segíthet abban, hogy új dolgokat próbáljon ki a tanuló, változtasson a megszokott rutinon, vagy szembenézzon a félelmeivel. A kockázatvállalás azonban nem jelenti azt, hogy felelőtlenül vagy meggondolatlanul cselekszünk, hanem azt, hogy megfontoljuk a lehetséges következményeket és elfogadjuk a kihívásokat. A kockázatvállalás során fontos, hogy a tanuló ne veszítse el az önkontrollját vagy a józan ítélőképességét, hanem inkább legyen bölcs és óvatos. A szabályszerűség és a logikai kapcsolat észrevétele segíthet abban, hogy jobban átlássa az összefüggéseket és hipotéziseket tudjon alkotni.

11. faktor: aprólékos elemzőképesség

<i>Állítás</i>	<i>Faktorsúly</i>
Ahhoz, hogy megértsem a bibliai szövegeket, minden szó jelentését pontosan kell ismernem	0,847

A bibliai szövegek megértése nem mindig egyszerű, hiszen a Biblia egy nagyon régi és gazdag könyv, amely sokféle műfajt, stílust, történetet és üzenetet tartalmaz. A bibliai szövegek megértése segíthet abban, hogy jobban megismerje a tanuló a vallását, kifejezze hitét és közelebb kerüljön Istenhez. Ahhoz, hogy megértse a bibliai szövegeket, nem elég csak ismerni minden szó jelentését, hanem meg kell érteni az összefüggéseit, a jelentését és az alkalmazását is.

Az egyes csoportok jellemzői és az osztályok között tanulságos eltérések figyelhetőek meg.

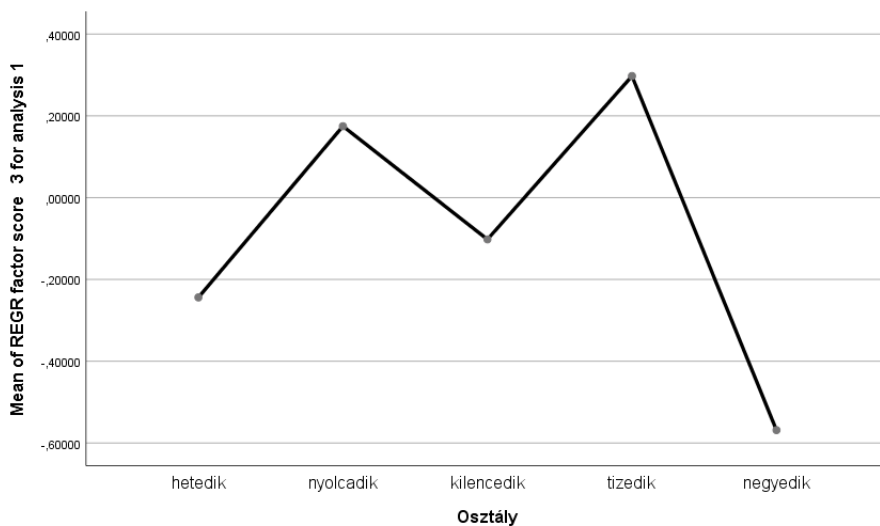

3. ábra: A kognitív elfogadás jellemzői

A kognitív elfogadás területén a hetedikesek a leginvolváltabbak.⁶ Ez a korosztály jön rá arra leginkább, hogy a hittan tanulása nemcsak a vallási ismereteket bővíti, hanem fejleszti a gondolkodást, a kritikai értékelést, az elemző képességet, az érvelést és a kommunikációs képességeket is.

---

⁶ A különbség $p < 0,001$ szinten szignifikáns.

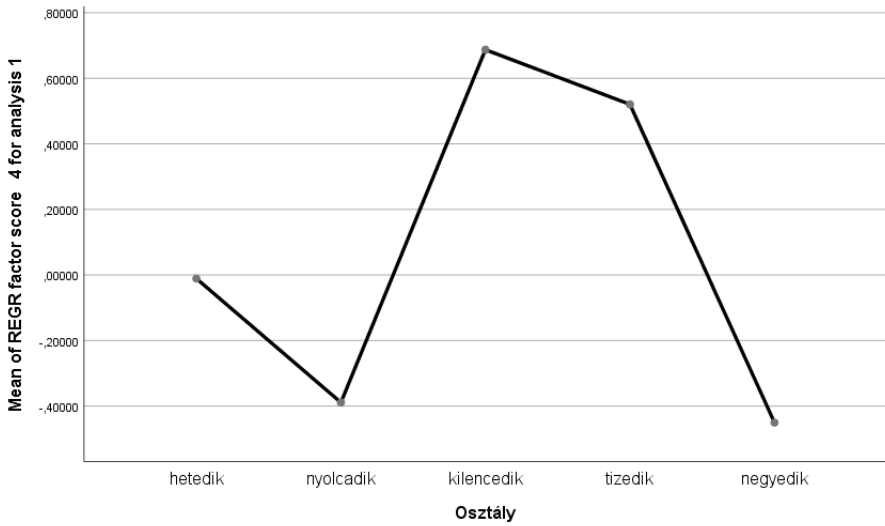

4. ábra: A teljesítménymotiváció jellemzői

A teljesítménymotivációnál a tizedikesek a legerősebbek, a negyedikesek a leggyengébbek.⁷ Negyedik osztályban annak az erősítésével lehetne ezen javítani, hogy az elvállalt feladatoknál tartsák be a határidőket a követelményeket és a minőségi szinteket. Legyenek nyitottak a visszajelzésekre, a tanulásra és a javításra, ugyanakkor ne féljenek kérdezni, segítséget kérni vagy segíteni másoknak.

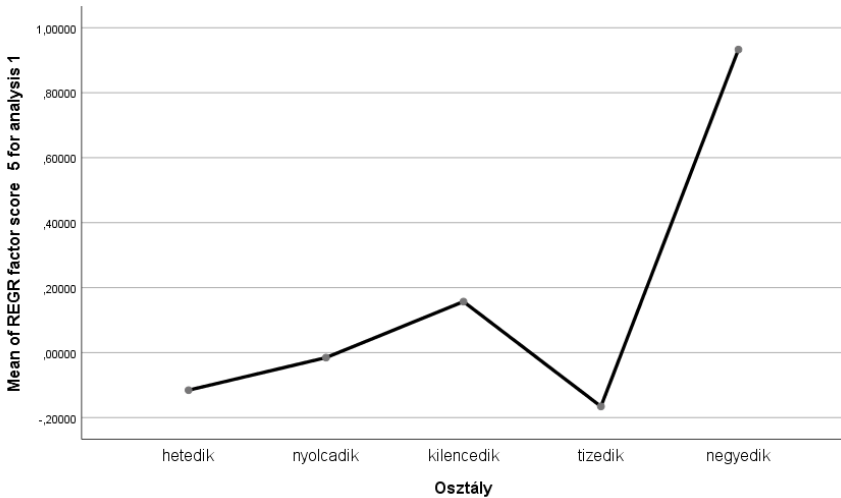
---

7 A különbség $p < 0,020$ szinten szignifikáns.

5. ábra: Az együttműködés fontossága

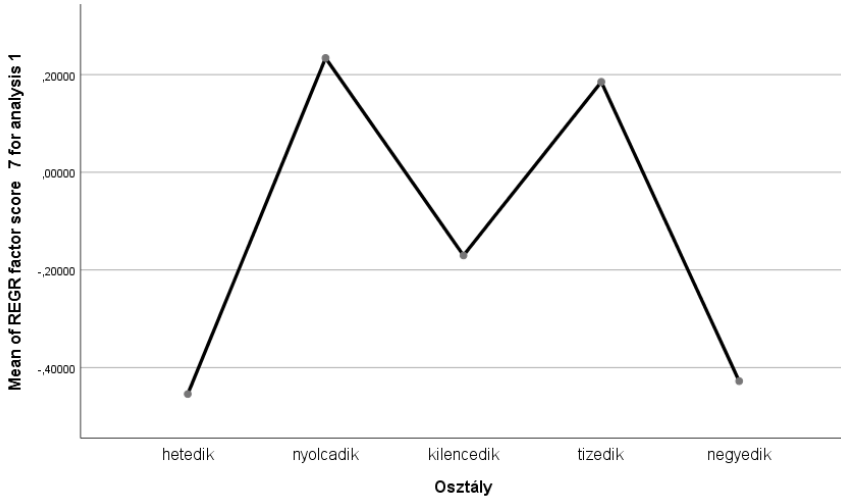
Az együttműködésben a kilencedik és tizedik osztályosok a legelfogadóbbak, míg a nyolcadik és negyedik osztályosok kevésbé tartják ezt fontosnak.⁸ Ez utóbbi két osztályban a csoportmunka során fontos annak a megmutatása, hogy hallgassák meg a többiek gondolatait, tiszteljék az eltérő nézőpontokat és így tudják segíteni a csoportjuk sikerét.

6. ábra: A tanulásmódszertan fontossága

8 A különbség $p < 0,021$ szinten szignifikáns.

A tanulásmódszertant a negyedikesek tartják a legfontosabbnak: rájönnek az alsó tagozat végén arra, hogy ha szükséges vagy lehetséges, kérjenek segítséget vagy tanuljanak együtt másokkal, így lesznek eredményesebbek.⁹

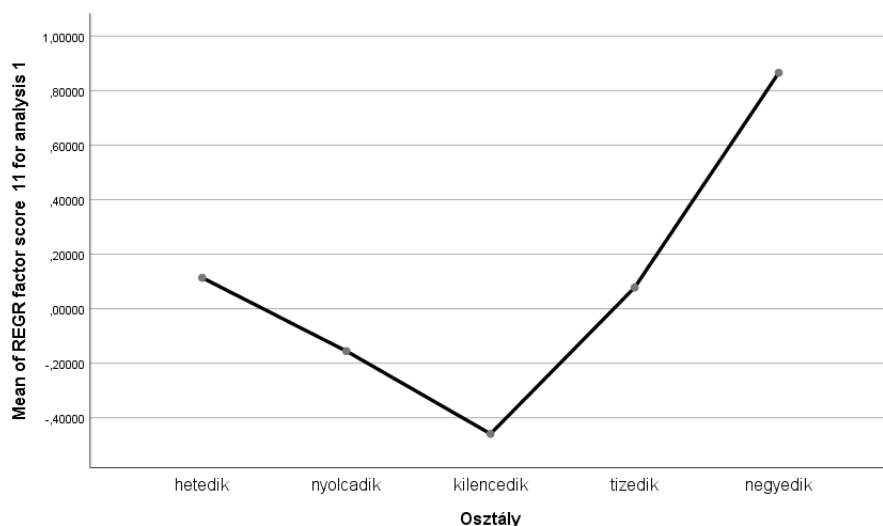
7. ábra: Az introverzió erőssége

Az introverzió és extraverzió dimenziójában nyolcadik és tizedik osztályban inkább jellemző az introvertált attitűd.¹⁰ Az, hogy valaki szívesen dolgozik egyedül is, egy nagyon jó tulajdonság, amely segíthet abban, hogy jobban tudjon koncentrálni, önállóan gondolkodni és saját tempójában haladni.

---

9 A különbség $p < 0,006$ szinten szignifikáns.

10 A különbség $p < 0,003$ szinten szignifikáns.

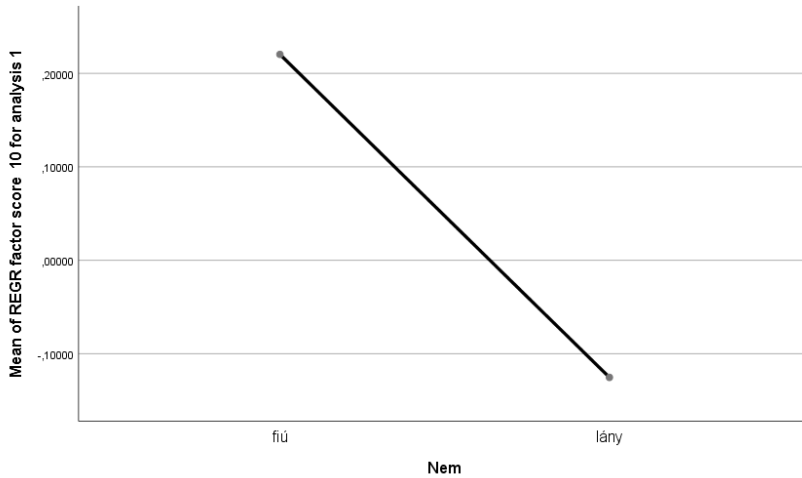
8. ábra: Az aprólékos elemzőképesség megítélése

Az aprólékos elemzőképességet a kilencedik osztályban kell leginkább fejleszteni. Hittan órákon arra kell felhíni a tanulók figyelmét, hogy minden kis mozzanat, minden kifejezés és részlet gondos megfigyelése fontos ahhoz, hogy ne hagyjunk ki semmit a bibliai szöveg gazdagságából. A bibliai szövegekben gyakran található utalások más forrásokra, szimbólumokra, képekre – ezek olyan stíluseszközök melyek az elmélyültebb megértést segítik.

2.2. Nemi különbségek

A fiúk és lányok között szignifikáns különbséget egyedül a kockázatvállalás faktorában találtunk:

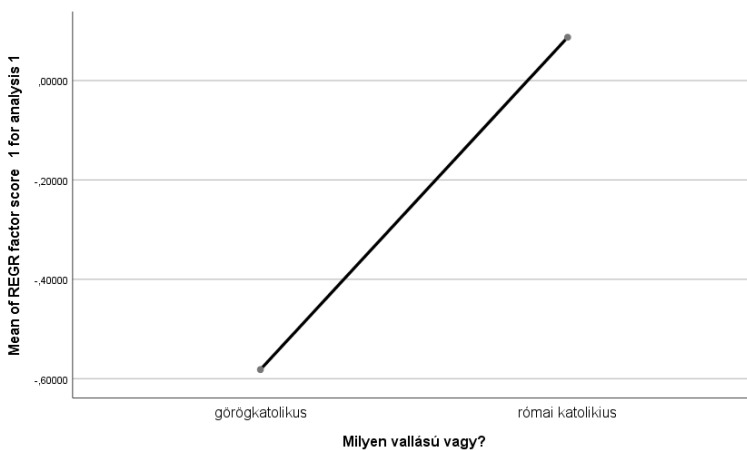

9. ábra: Az értelmes kockázatvállalás megítélése

A faktor score átlagok azt mutatják, hogy a fiúk inkább hajlanak a kockázatvállalásra, mint a lányok.¹¹ Hamarabb észreveszik a szabályszerűséget és a logikai kapcsolatot – ez egy nagyon jó tulajdonság, amely segíthet abban, hogy jobban megértsék és megoldják a problémákat, tanuljanak új dolgokat és fejlesszék a gondolkodásukat. A szabályszerűség és a logikai kapcsolat olyan jelenségek, amelyek mindenhol jelen vannak a természetben, a tudományban, a művészetben vagy az emberi életben, ezért ezek a kockázatos helyzetek mérlegelésben segíthetnek.

A két katolikus csoport között szignifikáns különbségeket az első és a negyedik faktornál találtunk.

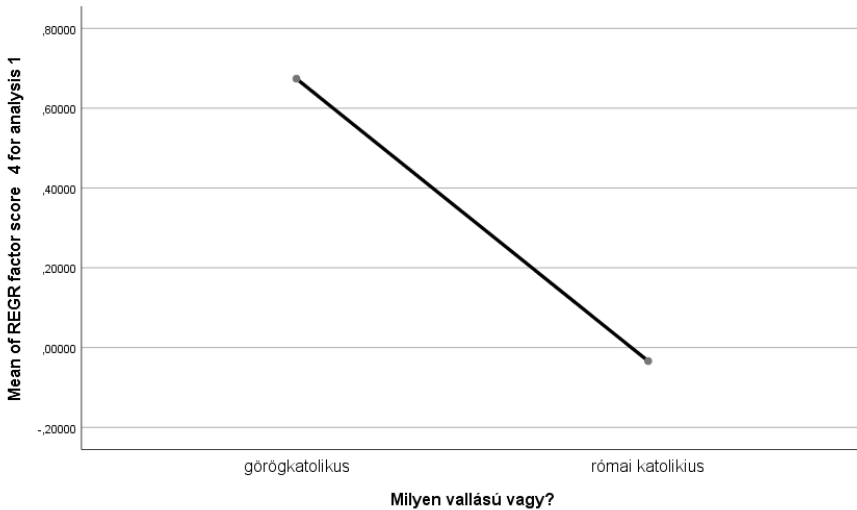

11 A különbség $p < 0,026$ szinten szignifikáns.

10. ábra: Különbségek a kognitív elfogadásban

A római katolikusok inkább érzik annak a fontosságát, hogy a hittan tanulása a lelki életükre van pozitív hatással.¹² Felismerik a hittanból való érettségizés előnyeit a továbbtanulásnál. Így ők hamarabb elfogadják, mint a görögkatolikusok, hogy a hittan tanulása sok előnnyel járhat számukra, ha fontosnak tartják a vallást és szeretnének többet megtudni róla.

Az együttműködést leíró faktornál a helyzet éppen fordított:

11. ábra: Az együttműködés fontossága

A görögkatolikusok nagyobb fontosságot tulajdonítanak a kollaborációnak, mint a rómaiak. Ennek az alapja lehet a hittan tanárral való jó kapcsolat fontosságának megélése, mert így könnyebben kérhetnek tőle segítséget vagy tanácsot. Hozzájárulhat ehhez az is, hogy a hittan órán nem kell szégyellni magukat és másokat kritizálni, hanem inkább támogatni és elfogadni kell önmagukat és másokat. Az együttműködést segítheti a humor is, de a viccekkel vigyázni kell, hogy ne bántsunk vagy sértsünk másokat. A vicceknek nem szabad sértőnek, rasszistának vagy szexistának lenniük.

12 A különbség $p < 0,011$ szinten szignifikáns.

5. Javaslatok a tanulók számára a hittanra irányuló pozitív attitűd erősítésében

- **A teljesítménymotiváció területén**

Nem mindig sikerül a kapott feladatot egyből megoldani. Ilyenkor nem kell zavarodnod magad, hanem próbáld meg elfogadni, hogy nem mindig tudsz mindent befejezni egyhuzamban. Ha lehet, jegyezd fel, hogy hol tartottál a feladatban, és amikor visszatérsz hozzá, olvasd el újra, hogy felfrissítsd az emlékezetedet. Ha szükséges, kérj segítséget, vagy magyarázatot a tanárodtól, vagy a társaidtól. Amennyiben úgy érzed, hogy jó érzéked van a hittan tanulásához, akkor kezdj el tanulni és fedezd fel a vallás csodálatos világát!

- **A szorgalom és az akarat erő fejlesztése**

Tűzz ki reális és konkrét célokat, amelyek mérhetőek és elérhetőek. Oszd fel a nagyobb feladatokat kisebb részekre, amelyek könnyebben kezelhetőek és teljesíthetőek. Készíts tervet, vagy menetrendet arra, hogy mikor mit fogsz tanulni. Kerüld el, vagy csökkentsd azokat a zavaró tényezőket, amelyek elvonhatják a figyelmedet, vagy csökkenthetik a koncentrációd. Keresd meg vagy teremtsd meg azt a környezetet, amelyik a legjobban támogatja a tanulásodat vagy a munkádat. Kérj segítséget vagy tanácsot másoktól, akik hasonló célokat követnek, vagy már elérték őket. Ne add fel, ha nehézségekbe ütközöl vagy hibázol, hanem tanulj belőlük és próbáld meg legközelebb elkerülni azokat.

- **Az értelmi képességek fejlesztése**

Ha szeretnél okosabb lenni a hittanban vagy más területen, akkor nem elég csak jó jegyeket szerezned, hanem törekedned kell arra is, hogy jobban megértsd és alkalmazd az ismereteidet. Ne elégedj meg azzal, hogy csak bemagolod a tananyagot, hanem próbáld megérteni, összekötni a korábban tanultakkal és kritikusan értékelni. Ne félj kérdezni, ha valamit nem értesz vagy érdekel, használd a tanár vagy a társaid segítségét. Ne kerüld el a nehéz, vagy új feladatokat, hanem fogadd el őket kihívásként és próbáld megoldani őket. Ne zárd le magad egyetlen területre vagy nézőpontra, hanem próbálj meg minél többet megtudni más vallásokról, vagy témákról is.

- **Az elemzőképesség fejlesztése a hittan tanulása során**

A Biblia igéit a maguk természetes jelentésében kell vennünk, vagyis úgy, ahogy az eredeti szerzők és olvasók értették őket. A Szentírásnak sincs más „logikája”, mint az emberi szellem egyéb alkotásainak, vagyis nem tartalmaz ellentmondásokat vagy értelmetlen kijelentéseket. Tisztázni kell az adott bibliai részlet „műfaját”, vagyis azt, hogy milyen irodalmi formában íródott. A műfaj befolyásolja azt, hogy hogyan kell értelmezni a szavakat és a mondatokat. A kifejezések jelentését a bibliai szóhasználatuk alapján kell tisztázni, vagyis úgy, ahogy a Biblia más részeiben előfordulnak. A bibliai szavaknak nem mindig ugyanaz a jelentésük, mint a mai nyelvhasználatban.

6. Zárszó

A hittanra irányuló pozitív attitűd azt jelenti, hogy valaki nyitott, érdeklődő és elkötelezett a hit tanulmányozása és gyakorlása iránt. Ez nemcsak a tudás és a megértés növelését segíti elő, hanem a lelki békét, a boldogságot és a hálaérzést is.

A hittanra irányuló pozitív attitűd kialakítása egyszerre segíti elő az egészséges testi-lelki állapot elérését és az Alkotótól kapott feladatunk teljesítését is. A Biblia szerint Isten azt akarja, hogy szeressük Őt teljes szívünkkel, lelkünkkel, elménkkel és erőnkkel, és szeressük felebarátainkat, mint magunkat.¹³ A hittanra irányuló pozitív attitűd segíthet abban, hogy közelebb kerüljünk Istenhez, és jobban megismerjük az Ő akaratát és tervét velünk és a világgal kapcsolatban is.

---

13 Máté 22,37-39 alapján.